

Галина Могильницька

БІЛКУН – СИН БІЛКУНА,
АБО
АНАТОМІЯ ДАВНЬОГО
ЗЛОЧИНУ

Повість

Галина Могильницька

**БІЛКУН – СИН БІЛКУНА,
АБО
АНАТОМІЯ ДАВНЬОГО
ЗЛОЧИНУ**

Повість

**Одеса
2014**

УДК 82-31
М 74
ББК 84(4Укр)

Могильницька Г. А.
М 74 Білкун – син Білкуна, або анатомія давнього
злочину : повість / Г. А. Могильницька. – Одеса :
Друкарський дім, 2014. – 52 с.
ISBN 978-966-389-348-8

ББК 84(4Укр)

ISBN 978-966-389-348-9

© Могильницька Г. А., 2014.

Від автора

Не будемо дошукуватись, де саме і в якому часі відбувались описані події.

Вони могли відбуватися (й відбувались!) у будь-якій із країн (міст, сіл), що були в різні часи окупованими чужинцями, – як у нас, так і за кордоном.

Але я не знаю «закордонів», а отже, й не вмію вірогідно змалювати закордонне «життєве тло», необхідне для розгортання подій. Тому «оселяю» своїх героїв в Україні, в умовному селі, умовно названому гарним українським словом: Кринички.

А якщо хтось захоче «конкретики», той може, відповідно до своїх географічних, політичних уподобань чи життєвого досвіду, назвати місце дії не Криничками, а Новостелицями чи Ахчоем, або навіть Андалузією чи Гондурасом, а героїв – не Андріями, Оксанами та Розальками, а Жаками, Рустамами, Салманами, Габрієлами чи Жаннетами...

Бо окупант – в усі часи й усюди є окупантом, а зрадник – повсюди є зрадником. Та й причини зрадництва, напевне, повсюди подібні.

Отже, ходімо в наші умовні Кринички, де живе наш умовний Білкун зі своєю не умовною бідною і справжнім болем.

Білкуну сьогодні нездужалось...

Ось і зараз, заходившись над верхньою щелепою – протезом для заїжджого благообразного дідуся, – Ігор Петрович раптом відчув зрадливе тремтіння в ногах. Воно піднімалось все вище й вище, повзло до грудей, тонкою млістю вливалось в скроні.

Тремтячою рукою Ігор Петрович намагає поренча, важко опускається в м'яку глибіню крісла і разом з ним пливе по колу, в якому повільно, але неспинно починає обертатись кімната.

«Тільки не піддатися! Будь-що спинити цю круговерть! – наказує сам собі. – Це зовсім не важко... Слід тільки вдивитися в одну якусь точку, зачепитись оком за одну якусь річ, примусити її зупинитись, не вислизнути з-під зору...»

Зсукана з неймовірного зусилля волі петля погляду ловить багетову раму старовинного овального люстра, повисає на ньому, вириває його з рухомого розпливчастого кола, утримує на місці.

В люстрі дрібно танцює тонке, з правильними рисами побіліле обличчя, спливають і зникають мінливі іскри на тлі гойдливого мороку, що розчиняє, топить в собі обличчя, іскри, люстро...

«Ба-ам-м!!!» – гупає в грудях несамовитий дзвін і, не витримавши удару, розбивається на мільярди колючих, мертвих друзок.

...Дз-з-з...Дз-з-з... Друзки поволі оживають, сповзають до купи, осиним роєм вповзають у вуха, виповнюють довколишній морок божевільним, нестерпним «Дз-з-з-з-з!».

В тому осиному мороці раптом чітко окреслюється вищірена, застигла посмішка.

Чужинець! Так посміхався тільки він!!!

Так посміхаються смертельно злякані люди, коли будь-що хочуть перекопати інших у тому, що боятися нічого...

Весь роками тамований біль, вся давня палюча ненависть обценьками стискає горло.

– Кате! Пройдисвіте! Віддай мені сина! Ти! Ти сина мені згубив!

Білкун кидається вперед, кволла рука наливається раптом шаленою силою, різко здіймається над вищіреною посміш...

Посмішка зникає. Лискуча поверхня люстра байдуже відбиває постать блідої людини з піднятою рукою, міцно затиснуту в кулаці штучну щелепу з вищіреним рядом передніх зубів. Від руху, від голосу повертається, ясніє свідомість.

...Дурень! Несусвітній старий ідіот! Сорок років пройшло! Сорок весняних повіней і осінніх мряк змивали ту посмішку, те... Ні-ні! Не треба!... Люди давно забули про це. Ідуть до тебе, несуть замовлення... Тому коронку робиш, тому щелепу... Хоча... Від щелеп, певне, пора відмовитися... Щось у них є трохи моторошне... Особливо коли отак – сам... Коли недужиться...

«Врешті, мені зовсім не недужиться, – думає старий. – Просто – втома... Треба спочити. Ото ще тій довгокосій співачці коронку і п'ятий лівий. І на сьогодні досить! Дідусь тихий і врівноважений, як Микола-угодник, – почекає своєї щелепи... Співачка... Фурія! Як-то вона сказала? «Золоті – тільки золоті! Мені треба, щоб і

з рота сяйво лилося, не тільки з горлянки! Ач! А з горлянки в неї – сяйво! Ні більше, ні менше!»...

Ігор Петрович ще тремтячою рукою відкриває невеличку валізку, дістає з неї оте «сяйво», що невдовзі має прикрасити рот довгокосої сирени. На хвилину топить погляд у валізці.

Коронки, коронки, зуби...Пластмасові,металеві, золоті... Ще золоті... Якісь безпомічні, безпорадні...Як тоді... Як там...

Але ж, Господи! Що за нісенітниця?! Їм же зубів не виривали! То німці – євреям...Кажуть, виймали золоті протези й коронки. Мертвим...Хіба ж не байдуже мертвим, чи сяйво їм ллється з рота, чи...

– Та Боже мій! Яка кров?! Яке мені діло до них – ніколи не знаних євреїв?! А в тих...в жодного не було жодного золотого зуба! Жодної золотої коронки! Всі біли молоді... Занадто молоді...

... Сорок років! Допіру й рідні не згадають, чи були в кого з них штучні зуби. Забули...Пам'ятають імена... Ті імена вже нікому не болять...Говорять слова ... Заучено, по-книжному: героїзм, мужність, вірність...Про кожного – одне і те ж ... А які очі були в Оксани, в Петра, в Миколи?! Чи були в кого з них штучні зуби?!

Забули ...Слава богу, забули й про Андрійка...

Приходять до тебе, батька, приносять замовлення. Тому коронку, тому – щелепу... Як добре, що люди вміють забувати!...

Сонце косує золотим оком у перекинуту валізку, золотими віями торкається жовтого металу, золотить густу і сиву, ніби нікельовану, чуприну, розмаяну на столі.

Старий лікар стомився. О, як стомився старий лікар за ці нестерпно довгі сорок років!...

Цілих сорок років ходити поміж людьми, які знають, які пам'ятають про все, які нічого – він впевнений у цьому – нічого не забули!

Відчувати спиною, потилицею, кожною клітиною їхні погляди. Докоряючі? Осуджуючі? Співчуваючі? Так, співчуваючі!!!

І завжди, все життя боятися зустрітись очима з кимось із них...

Чому, навіщо він залишився тут? Чому не поїхав кудись, де інші люди, які нічого не знають, не пам'ятають жаху тих днів і ночей, коли по всіх околицях тільки й чулося: арешти, арешти, арешти... Два, п'ять, десять... Вісімнадцять...

Вісімнадцять пострілів!...

Ні, пострілів було значно більше... Самого Василя чи не двадцятьма добивали. Кажуть, прострелений, напівмертвий зіп'явся на ноги. Не падав. Не хотів падати. Не повинен був падати!

...Андрійку! Андрієчку! Чом же ти?... Дитино моя загублена!...

Але чому – загублена?! Що ще нині зі мною? Та ж він живий, цілий! Дружина гарна, як великодня писанка, діти. Квартира в самому центрі столичному, робота... Оце зараз, певне, теж якийсь «саяво» ладнає для чийогось шанованого рота... О, в роботі він майстер!

Ігор Петрович підводить голову, ніжно торкається мізинцем переднього мосту, ще позаторік вмонтованого сином за зблідлими, але ще бездоганно окресленими пухкими губами.

– Ой, татоньку! Тепер перед вами тремтітуть всі столичні красуні!!...

Щебетливий сміх Андрієвої дружини рожевими крильцями тріпотів тоді в просторій квартирі, і сама вона, вибігаючи з кухні помилуватись роботою чоловіка, була схожа на великого рожевого мутля.

Це була остання гостина його у сина.

...Як гарно було сидіти поруч з Андрієм на дніпровському березі, милуватись великим і сильним тілом невістки, слухати, як хрумкотять ще не зовсім визрілі криничанські яблука під міцними зубами малечі.

Чому він не залишився там? Умовляли ж його... Чому?! Чому не кинув усе ще тоді, сорок років тому, коли, скрадаючись, мов злодій, пригнав за село, до яру, порослого повіями, двох кріпконогих циганських коней, впряжених в забуту сільрадівську тачанку? Нащо, майже силоміць вкинувши в неї напівпритомного від страху Андрія, сам шугонув у повії, рятуючись від несамовитого дитячого вереску, що хтозна-звідки виріс біля Андрійового схову?

Чому сам у тачанку не вскочив? Чому не погнав світ за очі разом із сином? З дитиною разом!...

Нащо прирік себе жити отут, в самоті, поміж оцих людей, які, – він це знає напевне – нічого, нічого не забули... Чому не втік від них?...

УТІК?...

Що за слова спливають нині на ум старому?! Чому він – старий чесний лікар – мав би втікати?

Він ні в чому не винен! Він нікого не продавав, нікого не зраджував! На ньому немає нічєїї крові. Чуєте! Жодна крапля крові отих вісімнадцяти, там на яру, не впала на його сиву чуприну!

Люди знають про це. До нього йдуть, несуть за-
мовлення... Ніхто ніколи не дорікнув йому отим лихом,
тією бідую... Ніхто ніколи не шукав його сина, бо він,
батько, був на очах – старий і самотній...

– Неправда! Неправда це! – відбивається Білкун
від несподіваного повороту думки. – Не для того, щоб
не шукали!... А щоб не здумав ніхто, що він, чесний ста-
рий Білкун, втікає від суду людського, щоб знали: він ні
в чому не винен!

«Не винен... Не винен... Не винен...» – в беззвуч-
ному шепоті ворухаться губи і вигинаються раптом
підступною, ядучою змією:

– А Андрій? Хіба він не твій син? Отой – живий,
цілий? Чому він не тут? В цьому селі... Під стелою...
Дев'ятнадцятим...

Уперше за ціле життя жалить серце чужа і страш-
на, не батьківська думка, і Білкун на мить вражено за-
вмирає, щоб потім знову і знову повторити своє:

– Не винен. І він не винен. Так склалось. Так суди-
лось його бідній дитині...

В пам'яті старого спливає тихий київський вечір,
коли в фіалковому присмерку над Дніпром звився в
небо велетенський целофановий змій, привезений Біл-
куном у дарунок внучатам.

На сімдесятиметровій прозорій тятиві змій тріпо-
тів у фіалковій безодні, виловлював і відбивав остан-
ні промені вже невидимого із землі сонця, багряними
сполохами кликав за собою до чогось високого, чому
немає назви, і чого, може й взагалі у світі немає...

Тоді, вперше і востаннє Андрій згадав про село. Закинувши голову, пасучи захопленими очима миготливого змія, вигукнув раптом давнім, молодим і веселим голосом:

– А пам'ятаєш, як ми з хлопцями запустили були на полізі оте величезне мальоване драконисько?! От переляку було, доки люди второпали, що то за диво! Казав Микола, що аж до них...на...на Причепівку ... видно...було...

Останні слова вимовив, як не сам. Мов повернувшись із іншого світу, розгублено глянув на батька, на дітей, що гасали по березі, щось захоплено вигукуючи, відвернувся, відійшов кілька кроків і обережно, мов боючись щось розхлюпати в собі, ліг на вологий пісок обличчям додолу.

Тужив? Плакав? Білкун не знає. Те знає лиш тихий берег, та ще, може, змій, що таки вирвався з дитячих рук та й полетів собі безвісти, до чогось високого, так і не докликавшись нікого з собою...

Більше ніколи Андрій не згадував про село.

Не згадував про нього й старий, що понад усе боювся синівського каяття.

Радий був бачити його живим, завжди зайнятим якоюсь роботою, завжди трохи похмурим і настороженим, але живим і спокійним навіть у своїй похмурості.

Чому ж зараз старого нестерпно палить той спокій? Чому, згадуючи багряного змія, що зник колись у фіалковій височині, старий думає про страшну порожнечу в синовім серці і знову й знову шукає винних у тому, що сталось, що навіки відділило його сина від нього, від рідної домівки, від криничанських вуличок,

